

Tvořivé mlčení

Mlčení jde buď směrem k setkání, nebo směrem k uzavření se. Ve svých modlitbách toto téma často rozprostírá Karl Rahner. A zdůrazňuje, že naše slova padají do mlčení buď v důvěře, pokud hledáme jediné Slovo, i tehdy, kdy ono často mlčí, nebo nepadnou do něj vůbec, protože nemohla vyrůst v extrémních situacích. Jednoduše mluvíme a mluvíme, neboť jsme zapomněli mlčet. A podobně Pán k nám promluví tehdy, pokud v nás směl i mlčet. Před velikonočními svátky jsme prožili dobu postní, kdy si mlčící Slovo přeje padnout dovnitř našeho života. A v odvolání na Rahnera ještě můžeme dodat: uprostřed času, kdy se nám zdá, že Bůh více mlčí, nežli hovoří.

Nedávno jsme zhlédli film *Mlčení*. Podle předlohy autora Šúsaka Endóa režisér Martin Scorsese líčí drama jezuitských misionářů v Japonsku. Americký režisér, ale rovněž i pedagog, je natolik autoritou, že si téměř nedovolujeme vyslovit kritičtější stanovisko. A přesto vitalita filmového zpracování odpovídá dynamice našeho rozlišování. Dějová událost si naše vyhodnocení přímo žádá.

Michal Altmann

Rozlišování povolání

Jedním z kroků při rozlišování povolání je zpětný pohled na naše různorodé zkušenosti vnitřního volání. Má nám pomoci v tom, abychom si uvědomili trvalou Boží přítomnost v našich životech, a tak zachytili vnitřní smysl výjimečného vztahu, který k nám má Bůh.

(Dokončení z minulého čísla)

Smysl a cíl našeho života

Výchozím krokem je uvažovat o smyslu a cíli našeho života, bez ohledu na to, jaké povolání si nakonec zvolíme. Pro křesťana, ať už žije ve svobodném stavu, ve společenství zaangażovaných laiků, v manželství, v kněžství, či zasvěceném životě, je tento smysl a cíl shrnut do Kristových slov: „Milujte se navzájem, jako jsem já miloval vás!“ Svatý Ignác z Loyoly to vyjádřil slovy: „Člověk je stvořen, aby chválil Boha, našeho Pána, vzdával mu úctu a sloužil mu, a takto spasil svou duši.“ Řečeno jinými slovy: aby zakusil plnost svého bytí.

Pokud chceme dospět k tomu, jak prožít svůj život, máme několik možností, jak postupovat při prohlubování svých zkušeností ještě dříve, než vykročíme na cestu odhalení své životní cesty. Pro některé z nás je nejlepší cestou to, že se věnujeme zkoumání faktů. Pro jiné to zase může být snaha zintenzivnit vědomí toho, co se odehrává v našem vnitřním živo-

tě. Jindy zase půjde o to, zvážit všechny výhody a nevýhody, které volba životního stavu může přinést. Velký význam může pro někoho mít představa vlastních životních snů ve vztahu k tomu, co pro mě Bůh přichystal. Někomu tento proces zabere hodně času a bude potřebovat řadu jednotlivých úkonů. Pro jiné to může být velmi jednoduché a rychlé. Někteří k tomu budou potřebovat hodně diskuzí a pomoc jiných lidí, pro jiné to bude zase spíše soukromá záležitost. Většinou však půjde o kombinaci několika vyjmenovaných možností.

Tímto způsobem můžeme získat více osobních poznatků o cíli křesťanského života. Může být pro nás užitečné uvažovat o různých konkrétních cestách, které by mohly naplnit naše nejhlubší povolání v současném světě. Existuje volání k tomu, aby člověk pomáhal chudým a trpícím a žil s nimi, volání ke vzdělávání svému a jiných, abychom se mohli stát nástroji spravedlnosti, uzdravení a dobra ve spolupráci s jinými při budování světa více lidské-

ho a božského. Můžeme se ptát: Které z těchto volání se mě dotklo nehlouběji? Jaké mám zvolit prostředky, abych naplnil toto volání? Jaký životní stav nejlépe zajistí, že skutečně odpovím na toto volání? Kde ve mně bude Kristus více přítomný? Které volání pochází od Boha?

Základní kroky

Rozlišování povolání je činnost, díky které se v procesu rozhodování ve světle víry můžeme dotknout svých vnitřních zkušeností: radosti, štěstí, pocitu naplnění, strachu, hněvu, úzkosti, osamocení, zármutku, lásky, důvěry, bezpečí, povznesení, jednoty s Bohem, odloučení od Boha, naděje nebo pokoje. Proto se nyní budeme podrobněji zabývat některými vnitřními zkušenostmi, které jsou důležité v procesu rozlišování povolání. Je na každém z nás, jak k nim přistoupíme.

Vědomí identity

Teprve tehdy, když se člověk nachází v prostředí Boží lásky ke každému člověku, je schopen začít objevovat své životní povolání. To proto, že najít Boží záměr s člověkem znamená odpovědět na Boží lásku k němu. Boží láska, jež zaplavuje lidské srdce, přitahuje člověka k sobě, když slouží druhým v jakémkoliv životním stavu, ke kterému ho Pán volá. Je tedy velmi užitečné reflektovat v prostředí modlitby různé životní zkušenosti, které svědčí o jedinečné Boží lásce ke mně. Toto poznání člo-

věka naplňuje svobodou a otevřeností vůči jakémukoliv povolání, ve kterém tuší Boží pozvání.

Konečný cíl a smysl

Už od počátku naší snahy nalézt své životní povolání je velmi důležité vážně uvažovat o smyslu a cíli celého lidského a křesťanského života. Získáme tím pohled na život, který nám pomůže najít nezbytnou svobodu, abychom se pak mohli dát k dispozici v jakémkoliv životním povolání. Nejsme tak ničím nuceni k volbě toho či onoho životního povolání, vyjma Boží lásky, jež nás pohání. Naší jedinou touhou k volbě pak bude vybrat si to, co nám pomáhá naplnit konečný smysl a cíl našeho bytí: sloužit Bohu ve smyslu Kristova přikázání: „Milujte se navzájem, jako jsem já miloval vás.“

Srdce a duch Ježíše Krista

Protože se křesťané snaží osvojit si srdce i ducha Kristova, aby mohli naplnit jeho přikázání lásky, je důležité, abychom se modlili o život v Kristu jeho slovy tak, jak jsou hlášána v evangeliu. Můžeme to dělat různými způsoby. Na začátku jde o čtení a rozvažování nad zvěstí Nového zákona. Nehledáme detailní znalost každého Ježíšova slova, abychom ho napodobovali jako automat. Snažíme se, aby jeho duch vstoupil do našeho bytí. Každý z nás by se proto měl modlit: „Chci tě jasněji vidět, vroucněji milovat a věrněji následovat.“

Prosba o světlo a sílu

Prosíme našeho Pána, aby pohnul naši myslí a srdcem, abychom si dokázali vybrat takové životní povolání, v kterém bychom mohli lépe sloužit Bohu a lidem. Uvědomujeme si, že proces rozlišování nás přivádí k tomu, abychom hledali pomoc u Boha. Potřebujeme Boží pomoc jak v myslí, tak i v srdci. Potřebujeme světlo a sílu. Potřebujeme rozpoznat cestu, na které bychom lépe sloužili našemu Pánu. Také však potřebujeme sílu k překonání mnoha obav, strachu a překážek, které jsme si sami položili do cesty nebo které nám na této cestě nastražili jiní.

Rozlišování vnitřních hnutí

Když procházíme jednotlivými stupni rozlišování, procházíme také různými vnitřními zkušenostmi. Některé jsou skutečně velmi zvláštní. Je proto dobré vědět, že mnozí lidé měli už dávno před námi podobné zkušenosti, když se pokoušeli nalézt své životní povolání. Zde jsou některé z těchto zkušeností, které ovšem nemusíme nezbytně prožívat stejným způsobem: moment překvapení, pocit zmatku a pokory ve vztahu k Bohu; vědomí, že jsem doprovázen a je o mě postaráno; vědomí hříšnosti a nehodnosti; vědomí naprosté otevřenosti sloužit Bohu a lidem; velká

Může být pro nás užitečné uvažovat o různých konkrétních cestách, které by mohly naplnit naše nejhlubší povolání v současném světě
(Foto archiv)

touha přidružit se ke Kristu v budování spravedlivějšího a mírumilovnějšího světa; zkušenost boje o vlastní svobodu; pokušení utéct od této zodpovědnosti; touha vybrat si méně náročnou cestu svého povolání; neopakovatelná duchovní zkušenost velké jistoty a světla v tom, co zamýšlím udělat; vnitřní zkušenost určitého neklidu nebo strachu; neobvyklá zkušenost vnitřního naplnění a míru.

Duchovní poradenství

Zvažujeme-li životní povolání, které bychom si měli zvolit, často zakoušíme, že nás to táhne různými směry. Uvažujeme-li o výhodách určitého životního povolání, může se nám zdát, že naplní naše nejhlubší tužby. Současně o tom ale můžeme pochybovat. Díváme-li se pak na jiné životní povolání, můžeme vidět řadu výhod této jiné cesty v naplnění našich nejhlubších tužeb. Ale opět může přijít pocit jistého nedostatku, kdy chceme vědět, nakolik uvažujeme realisticky. Jsme rozervaní a nevíme, kterou cestu si máme zvolit. Uvědomujeme si, že potřebujeme někoho, kdo by nám poradil, chceme-li se ve volbě životního povolání správně rozhodnout. Hledáme pak někoho, kdo nám pomůže rozpoznat, co tyto vnitřní prožitky na naší cestě za životním povoláním znamenají.

Ačkoliv se volba povolání týká bezprostředně nás samotných a máme také své vlastní prožitky, přesto nám nějaký přítel, rádce, průvodce může

nabídnout pohled zvenčí, užitečný pro naši snahu rozpoznat životní povolání. Hledáme někoho, komu můžeme důvěřovat a kdo má větší znalosti o životě a působení Ducha svatého v člověku, někoho, kdo nám může pomoci posoudit význam našich zkušeností a prožitků.

Příklady, které byly podány na začátku této úvahy, naznačují, že je někdy velmi užitečné trochu prodloužit období osobní modlitby, reflexe a duchovního vedení, když se chceme poctivě rozhodnout právě ohledně svého životního povolání. V určitém období svého hledání si můžeme uvědomit, že potřebujeme několik dní navíc, abychom se mohli lépe soustředit, a že také potřebujeme mít poblíž někoho, s kým bychom mohli diskutovat o důležitých aspektech našeho životního rozhodování. Může jít o víkend zaměřený na rozlišování, kde nám bude někdo k dispozici, nebo také několik dní v exercičním domě, kde nám někdo nabídne individuální doprovázení v modlitbě. Nakonec můžeme získat vírou podloženou jistotu, že jsme našli povolání, ke kterému nás volá náš Pán. Uvědomíme si souvislosti pramenící ze zkušeností víry v našem životě a odpovíme Bohu, který nás volá a zve dál a výše, než kam jsme se my sami dostali. Uvědomíme si, že můžeme dělat cokoliv skrze toho, který nám dává sílu.

John English SJ

Přeložil Josef Horehled SJ

Víra přichází skrze slyšení

*Vybavuji si, že když kniha *Mlčení za komunizmu* vyšla, rádi ji citovali zejména předáci z *Pacem in terris*, neboť si jí ospravedlňovali svou spoluprací. Měli tak „rádi lidi“, že se režimu upsali; a říkali: Pán chce, abychom žili, ne abychom zbytečně umírali.*

Pro mne je po zhlédnutí filmu zásadní odér, který zůstává: přivádí mě k vděčnosti Pánu za jeho vítězství v mém životě, nebo k vděčnosti nad jeho zájmem nabídnout mi řešení. Takto jsme odcházeli i z výslechu během komunizmu: Pán nám při záležitostech vyšetřovatelů pomáhal. Úsilí o nebojácné gesto význam má. Nelze tedy druhým doporučovat zamýšlení se nad příkladem lidského selhání jenom proto, že „je to ze života“. Smíme se totiž odvolávat na ty, kteří šli zdárněji dál. Že se těšíme z vítězství toho, kdo byl skutečně prozářen a obstál, neznamená, že selhávajícího odsuzujeme. Nevystavujeme ho ovšem k následování, ale s velkou zúčastněností nabízíme Pánu. Myslím si, že vyslovit dnes stanovisko, že někdo obstál, to si žádá poměrně více statečnosti nežli konstatovat: Jak my mnozí selháváme.

Podle zvyklostí jezuitského řádu musel misionář zažívat, dříve než byl vyslán, obrovskou útechu od Boha. Do extrémní situace nemohli být

tehdy posíláni lidé s nedostatečnou pastorační rozvahou – jak to právě vidíme ve filmovém zpracování. I když je určitě dobře, že se ve snímku z jezuitů nedělá konzistentní, dokonalá elita, jež má na každou situaci „zlepšovák“.

Když byla kdysi diskuze kolem Durychova románu *Služebníci* neuziteční, autor poukazoval na důležitý faktor. Hovořil o nesnázích misionářů proto, že zároveň s tím ukazoval také jejich nezpochybnitelná vítězství. Pán posiloval mučedníky, kteří měli stejná trápení, přičemž zároveň zakoušeli plody své práce: znali usmíření mezi lidmi, narovnání vztahů, radost ze života svěřených apod. Ti, kteří naopak selhali, pak zdaleka nemohli pracovat bez uzardění, chvění či výčitek, jako by to již byli odlišní lidé. Po existenciální zradě není vyhraněný člověk prostě schopen dále fungovat jako odlišné bytí. Některé historické dokumenty dokonce na rozdíl od filmového zpracování uvádějí, že hlavní postava, otec

Rodrigues, po určité době vnitřních zápasů muka opět podstoupil a k Pánu se veřejně přihlásil.

Bůh koná i v mlčení

Je vůbec Pán ve svém mlčení činný? Teologická pojednání o milosti (*de gratia*) tyto otázky často otevírala. Milost je sice nevynutitelná, ale Pán ji slíbil. Duchovní mlčení je napořád Boží činností. Ve slavném pojednání Bůh je dobrý Rupert Deutz rozlišuje: 1. zda odvolávání na mlčení Pánovo není alibi pro naše selhání, odpovídající předchozímu nevyužívání prostředků, které u jiných lidí běžně napomáhají ke zdůvěrnění a radosti s Pánem; 2. zda v Pánově mlčení dovedu vytrvat na nějakou dobu jakoby

v „jalové formě“ (jako manžel koná pořád totéž, i když si toho nejbližší ani nevšimá), anebo od díla odcházím.

Pohled na druhé, kteří trpí mou statečností pro Pána a zajisté si řeknou: neutracuj nám touto privátní statečností život, je opakovaným tématem prvokřesťanských spisů Ambrožových, Cypriánových a jiných. Pěkně třeba říká Tertulián: „Když budeš předkládat jako vzor ty, kteří svou statečností vyburcovali k ještě větší zlobě katy, aby o to více bili další křesťany, nezapomeň uvést i ty, kteří se skutečně těšili na Pánovu blízkost, a naopak doslova po smrti prahli.“ A to je myslím i nejslabší

Anketa

*Petr Vacík
jezuíta*

*Jak se ti líbil film *Mlčení*?*

V *Mlčení* medituje Martin Scorsese nad několika podstatnými tématy. Podobně jako v jeho filmu *Poslední pokušení Krista* je to téma zrady. K tomu pak samozřejmě patří témata jako pocit viny, možnost odpuštění, nového začínání. Zdá se však, že je možné tento film číst i jako pokus o exerciční rozjímání. Oba mladí herci, kteří hrají hlavní role jezuitů, se na své role připravovali absolvováním ignaciánských exercicií.

Hlavní hrdina si klade otázku, co všechno je ochoten pro Krista vykonat. Značná část filmu je potom vlastně meditací, při které sledujeme, jak ve svém životním příběhu rozpoznává identifikaci s Kristem. Bude však muset zajít mnohem dál, tam, kam by šel i Kristus, ovšem nad rámec svého pohodlného obrazu náboženství.

Myslím si, že tento film není historickým příběhem o několika jezuitách, kteří se chovali jinak než ostatní, nýbrž o tom, kam až sahá hloubka a odvaha naší víry.

část zmíněného filmového zpracování: lidé, kteří pro Pána umírají, jsou tu chápáni jako fanatici, protože divák neví, co to znamená věčná plnost, vztahová zralost. A proto taková mezní existenciální podoba svědectví se musí předkládat účinně i teologicky: nejen „s náležitým profesionálním pohybem kamery“, jak říkají v jedné televizní besedě němečtí jezuité.

Můžeme mít velikou krizi neslyšení Pána, ale přitom stavíme na své předchozí nabídce i na zkušenosti, že Pán s námi vše prožívá. Běžný každodenní život nás vyučuje, že pokud vedle nás mlčí nejbližší člověk, přesto dialog neukončujeme. To, co děláme v této době jakoby mechanicky, není pouze mechanické, ne-

boť Pán v nás skrytě jedná – upozorňuje ve svých zápiscích o temné noci Matka Tereza. Lze se dále odvolat na Ignácovu korespondenci, kde se dočítáme, že i tehdy, když jsme sami, nejsme nikdy sami. Vždyť i člověk, který s námi nehovoří, k nám promlouvá svým mlčením. Nejde o stylizaci či zaujetí „profesionálního stanoviska“, ale o realitu Pánova vtělení, jeho jednání. Jiní šli touto stezkou, a jsme-li sami v této nezáviděníhodné situaci, v neútěše – nekonáme nikdy volbu, nějakou životní změnu.

Hledání smyslu Pánova mlčení

Dostojevského Velký inkvizitor obviňuje Pána, jak si to představuje, že si umírá za lidi, když jeho smrt má nezodpovědné následky pro život člověka,

Anketa

Téměř tříhodinový Scorseseho duchovní opus je ponorem do hlubin křesťanské duše, která se musí vyrovnávat s Božím mlčením ve světě plném utrpení. A v posledku pak nejde o nic menšího než o otázku, za jakých okolností a jakým způsobem (ještě) můžeme pohlédnout na Ježíšovu tvář.

Scorseseho odvážná cesta na hlubinu pro mne dosahuje vrcholu ve dvojím použití obrazu Kristovy tváře (obraz El Greca Veroničina rouška). Použití obrazu Krista ve filmu je velice citlivé a náročné. Jaký obraz Krista vybrat, jakým způsobem jej použít a na jak dlouho ponechat Kristovu tvář na filmovém plátně? Taková rozhodnutí nemohou být založena na jakémkoli kalkulu. Jsou vrcholným uměleckým, a tedy i duchovním výkonem.

Martin Scorsese ve svém duchovním tázání zachází skutečně daleko. Stejně daleko jako svého času filmoví klasici Ingmar Bergman, Carl T. Dreyer či Andrej Tarkovskij.

Lukáš Jirsa
filmový kritik

Film *Mlčení* medituje nad tématy zrady, odpuštění a možnosti nového začátku
(Foto Paramount Pictures)

kteřý bude kvůli němu zesměšňován a tupen. A proč vůbec, když už si on sám jednou zemřel, to žádá i po druhých, když už jednou oběť byla naplněna! Po dlouhém Pánově mlčení se dovídáme, že je to kvůli tomu, abychom byli šťastní, a že tato konkrétní podoba plnosti překračuje jakoukoli naši úvahu o štěstí. Bez tvořivého mlčení by byl Pán pořád jen součástí našich vlastních slov.

Ve východní církvi máme doslova desítky ikon s názvem Pánovo mlčení. Obraz dosti přiléhavě vystihuje zkušenost člověka, že víra je ze slyšení, rozvíjí se u slyšícího, a tudíž pochází i od slyšení Mlčícího, a to i v situaci, kdy Pán na kříži volal: Bože,

proč jsi mne opustil? Vždyť nemůže být učedník nad svého Pána.

Ve „starých“ morálkách, od autorů, kteří pracovali s živými lidmi a zažili přímo na bojištích dvě světové války, se dovídáme, že podobné situace nelze rozluštit, pokud se neptáme, jak je prožívá sám Pán. Nemůžeme vynést úsudek bez něj. V Písmu, kde Pán hovoří, máme četné podobné příklady jeho mlčení a lidského selhávání. Řekneme-li, že Písmo je jen pro někoho, a že tedy i Pán hovoří jen k někomu, pak se zhroutlé celé naše pojetí člověka. V biblických příbězích nacházíme dostatek vzorových interpretací pro situace, které jsou nám vlastní.

Michal Altrichter SJ

Misie v Japonsku a film Mlčení

Nedávno do našich kin zavítal nový film amerického režiséra Martina Scorseseho Mlčení. Mezi křesťany i odborníky vzbudil kontroverze. Někteří ho přijali nadšeně jako výpověď o duchovní neútěše a odvaze naší víry, jiní jako otřepanou tematizaci lidské zbabělosti a Božího mlčení tváří v tvář utrpení nevinných. Jak se tento snímek líbil dlouholetému misionáři v Japonsku Ludvíku Armbrustrovi?

Je vidět, že Martin Scorsese filmy natáčet umí. Je tam krásně nasnímaná krajina, byť to není krajina japonská. Filmaři našli na Tchaj-wanu takové části pobřeží, na kterých se ještě nepodepsala naše dnešní doba a civilizace. Vypadají tedy stále jako v 17. století. V Japonsku už taková místa téměř nelze najít. Snímek se ovšem potýká se stejnou obtíží jako jiná historická díla. Tvůrci nikdy nemohou zcela přeskočit svůj vlastní stín, a tak se do příběhu promítnou naše dnešní postoje.

Divák, který je věřící křesťan, bude zřejmě film vnímat jinak než nevěřící. Z vlastní zkušenosti totiž chápe, co znamená uvěřit v Krista a o této víře svědčit. Pro takového diváka bude asi snazší vžít se do situace hlavních protagonistů. Ten, kdo nesdílí tuto zkušenost, musí hledat jinou smysluplnou interpretaci. Každopádně nejde o nějaký trhák, který by cílil na většinového diváka. Nechce člověka pobavit, takže by se vracel z kina s pocitem, že příjemně strávil večer. Spíše ho staví před velmi palčivé otázky.

Film Mlčení je natočený podle stejnojmenné předlohy, kterou napsal japonský spisovatel Šúsaku Endó. Podařilo se Martinu Scorsesemu předat divákům poselství této knihy?

Román jsem četl a znal jsem i jeho autora. Myslím, že poselství knihy je ve filmu představené dobře. Mám za to, že autor předlohy svůj pohled vkládá do úst japonskému vyšetřovateli. Ovšem takové postoje by mohl stěžít někdo zaujmout v 17. století, například když říká, že Japonsko je taková bažina, kde všechny ty krásné evropské rostliny uhynou, protože jim uhnijí kořeny. Endó podobný názor prezentuje i v jiných svých knihách.

Otec Armbruster strávil velkou část svého života jako misionář v Japonsku a osobně se znal i s autorem románu *Mlčení Šúsakem Endóem*
(Foto Jan Regner SJ)

Vy jste žil a působil v Japonsku několik desetiletí. Představil film japonskou kulturu a povahu tamějších lidí výstižně?

Japonci natočili v roce 1971 svoji vlastní adaptaci tohoto románu. I k němu jsem měl své výhrady. Většinu Japonců křesťanství nezajímá a nemají k němu žádný vztah, tak jim tvůrci chtěli nějak srozumitelně přiblížit, proč vůbec daná situace nastala. Film nabídl jako zdůvodnění něco, co jsem tehdy považoval za naprosto scestné. V době reformace katolická církev utrpěla v Evropě velké ztráty, celé národy odpadly od církve, a proto se katolíci podle tvůrců filmu snažili kompenzovat tyto ztráty výbojem na Východ. To je ale bohužel velké neporozumění tehdejších historických okolností a motivace křesťanských misionářů.

Scorseseho snímek nabízí ještě jinou myšlenku, kterou také nepovažuji za správnou. Když japonský vyšetřovatel začne vykládat, že oni nemají nic proti křesťanství, že je to krásné náboženství pro Evropu a Evropany, tak si ho májí nechat doma a nepřenášet je do Japonska. I to je samozřejmě pohled typický pro dnešní dobu, a nikoli pro 17. století.

Ale tato interpretace je už i ve stejnojmenném románu...

Ano, protože Endó byl člověk naší doby. Já si na něho vzpomínám. Třeba když jsme na Bílou sobotu v noci u nás v univerzitním kostele křtili asi okolo 50 studentů, připravovali se na křest v různých skupinách. Také Endó tam měl svou skupinu a jako kmotr byl velmi nesmělý a při liturgii trochu nemožný. Ale je třeba zdůraznit, že on sám byl hluboce věřícím křesťanem.

Hlavním tématem filmu i knihy je Boží mlčení, které může být pro věřícího těžkou zkouškou jeho víry...

Ano, ostatně proto Endó svůj román nazval Mlčení. Člověk může hrdinsky obětovat svůj život, a nic se nestane. A může taky zradit svou víru, a zase se nic nestane. Bůh mlčí, jako by nebyl. Scorsese ve svém filmu velmi sugestivně zobrazil tuto úzkost, která přepadla hlavního protagonistu: Co kdyby Bůh nebyl? Pak by všechno bylo marné a lidská oběť zbytečná. Tohle je ovšem perspektiva moderní doby, která by byla pro misionáře 17. století nemyslitelná. Zjevně je to otázka, která pálí režiséra Scorseseho a která asi provázela i autora předlohy, ale lidé v barokní době ještě neznali existenciální kritiku náboženství a ateismus v našem dnešním slova smyslu.

P. Ludvík Armbruster SJ křtí japonskou dívku v kostele univerzity Sophia v Tokiu, leden 1996
(Foto archiv Ludvíka Armbrustra)

Misionáře také šíří vážná pochybnost, kterou bychom mohli zjednodušeně formulovat takto: „My se tady předvádíme a japonští křesťané to pak odskáčou.“ Ale to je opět naše moderní pojetí, které dle mého soudu není kompatibilní s tím, jak křesťané tehdy vnímali a prožívali mučednictví – a to jak Evropané, tak i Japonci. Velkým tématem tohoto díla je ovšem otázka, zda je možné někoho násilím či nátlakem nutit k tomu, aby jednal proti svému vlastnímu svědomí. A na to je třeba odpovědět jednoznačně: Ne! To, že se to děje ve velmi kultivovaném hávu, nemůže takové jednání učinit morálním a oprávněným.

Jako první přinesl do Japonska křesťanství sv. František Xaverský. Jak úspěšná byla jeho misie?

Docela úspěšná. Křesťanství se v Japonsku začalo rozvíjet. Ale je třeba dobře chápat tehdejší situaci. Křesťanství do Japonska přišlo v období jakéhosi bezvládí a častých občanských válek. Autorita císaře byla velmi oslabená. Jednotlivá knížata byla sice podřízena císaři, ale uzurpovala si moc, jako by byla na svém území suverénními vládci. Tehdy byl císař, který sídlil v Kjóto, víceméně bezmocný. Portugalci tam jezdili na obchodních lodích, černých plachetnicích. A v každém přístavním městě, kde byl nějaký místní kníže, chtěl obchodovat s Portugalci, protože to dané oblasti přinášelo velký profit. Proto se snažili ty fregaty přitáhnout do vlastního přístavu. Japonci si přitom všimli, že se Portugalci chovali s velkou úctou k černě oděným jezuitským misionářům. Když chtěli, aby portugalské lodě zajížděly do jejich přístavu, začali i oni přijímat misionáře s respektem a dovolovali jim, aby šířili křesťanství. Tak se začalo křesťanství v Japonsku ujímat. Podle současných odhadů mohlo být v Japonsku v době vydání ediktu, který spustil pronásledování, okolo 400 tisíc křesťanů. Přitom obyvatel tam bylo tehdy jen asi 20 milionů.

Proč vlastně začalo tak kruté pronásledování křesťanů?

To je otázka, na kterou dnes nikdo nezná jednoznačnou odpověď. Podle historiků si Japonci zřejmě uvědomili, že svět je mnohem větší, než si dosud mysleli. Všimli si také, že nedaleké Filipíny se dostaly do rukou Španělů, a proto Filipínci ztratili suverenitu. Portugalci a Španělé totiž měli v rámci kolonizace úplně jinou strategii. Španělé obsazovali území. Naproti tomu Portugalci neměli zájem svrhnout místní vládu a ustanovit místo toho vládu portugalskou. Jejich cílem bylo jen vybudovat stanici, rozvinout obchodní styky a dobře na tom vydělat. Portugalci tedy v tomto smyslu nebyli pro Japonce nebezpečím. Jenže místní vládci se nejspíš začali obávat, že kdyby se

Španělé vylodili v Japonsku, mohli by najít v japonských křesťanech spojence, a to by mohlo zemi oslabit. Japonci se proto snažili předejít tomu, že by se křesťané v zemi vycházejícího slunce stali pátou kolonou evropských dobyvatelů. To by vysvětlovalo, proč najednou došlo k tak zásadnímu zvratu – k ukončení obchodních styků s Evropou a k zákazu křesťanství pod trestem smrti. Na malém ostrůvku Nagasaki se sice dál obchodovalo s Holanďany, ale ti nesměli do země propašovat nic křesťanského.

Jedna z postav ve filmu i v románové předloze je otec Ferreira. Jde o skutečnou postavu. Co o ní dnes víme?

Asi tolik, co naznačuje i Scorseseho snímek. Endó nebyl historikem, takže chodil na konzultace za jedním z jezuitů v naší tokijské komunitě, který se starou japonskou misí velmi důkladně zabýval. Ten jezuitský historik se podíval nad tím, proč se Endó neustále pídí po těch, kteří zradili, když celá historie těch tří století je jakýmsi hrdinným eposem o lidech, kteří se osvědčili obrovskou odvahou a vytrvalostí ve víře. Endó tehdy odpověděl, že drama lidského selhání je pro literární dílo zajímavější.

Obdivuhodné je především to, že si Japonci uchovali víru, i když byli všichni misionáři umučeni nebo vyhnáni. Rozdělili si funkce, měli své laické kazatele i ty, kteří křtili děti. Někteří předsedali setkáním a modlitbám, jiní pohřbívali. Ale pochopitelně museli zůstat v podzemí, navenek museli patřit k nějakému buddhistickému chrámu; například pohřeb každého křesťana se nejprve musel konat v buddhistickém chrámě, a když všichni úředníci zmizeli, tak se vykonal ještě křesťanský pohřeb. V Japonsku se díky tomu udrželo křesťanství i v době, kdy misionáři nemohli v zemi působit.

Jak se japonským křesťanům dařilo po vyhnání i těch posledních kněží a řeholníků? Jejich počet dále rostl, nebo spíš stagnoval?

Určitě spíše stagnoval, ale křesťanství se po celých 250 let udrželo. Koncem 19. století si Američani prosadili obnovení obchodních styků. Japonci ovšem trvali na podmínkách: Můžete si přivést svoje kněze, aby sloužili vašim lidem, ale není dovoleno žádné misijní působení a šíření křesťanství mezi Japonci. Stalo se pak, že jeden francouzský kněz postavil v Japonsku malý kostel se zvonící. A v neděli začal vyzvánět a čekal, zda to bude mít nějaký ohlas. Dlouhou dobu se nic nedělo. Až potom si jednou v noci všiml, že tam kolem kostela „šmejdí“ malá skupinka lidí. Tak vstal a šel ty lidi pozdravit a zeptat se, co hledají. Byli to křesťané.

Než odjeli poslední misionáři, slíbili japonským křesťanům, že se vrátí.

Japonci proto tradovali tři otázky, které tehdy položili také tomu francouzskému knězi. Nejprve ho požádali, zda by jim mohl ukázat svou manželku a své děti. On jim odpověděl, že je katolický kněz, a má proto celibát; že sice nemá svou rodinu, ale že společenství věřících je jeho rodinou. To se Japoncům líbilo. Pak se zeptali: „Jak se daří Svatému otci v Římě?“ On je ujistil, že papeži se daří dobře a že ho k nim posílá. I to se jim líbilo. Nakonec ho poprosili, aby jim „ukázal Pannu Marii“. On je proto zavedl do kostela a ukázal jim mariánský oltář. A oni vytáhli růžence a začali se modlit.

To zřejmě tehdy nikdo v Evropě netušil, že v Japonsku v podzemí stále přežívá křesťanství...

Ano, bylo to obrovské překvapení. Japonští křesťané si postupně dodávali odvahy a začali vycházet z utajení. Jenže na ně brzy znovu dopadl edikt, který byl ještě stále v platnosti. Byl jim zkonfiskován majetek, byli odvečeni do hor, kde žili ve velké bídě a mnozí tam umrzli. Dnes tam jsou poutní místa připomínající tyto mučedníky z konce 19. století.

Japonci se ovšem tehdy snažili etablovat na světovém kolbišti jako sebevědomý stát. S těžkým srdcem nesli kritiku, že nemají žádnou ústavu, a nejsou tedy civilizovanou zemí. Naštěstí měli na konci 19. století několik moudrých státníků, kterým šlo o budoucnost japonského národa. Ti začali studovat různé ústavy a nejvíc se jim líbila ta pruská, poněvadž i tam měli císaře. Proto sestavili novou ústavu podle pruského vzoru. V době, kdy se začalo mluvit o další vlně pronásledování křesťanů, se na Japonsko „sesypaly“ diplomatické nóty. Nejvíc přitom na Japonce zapůsobily protesty z Pruska, které bylo pro Japonce vzorem. Velkým paradoxem je i to, že Otto von Bismarck, který v Evropě vedl kulturní boj proti katolické církvi, se tehdy zastal křesťanů v Japonsku. Se svým protestem uspěl, a vedlo to nakonec až ke zrušení zákazu křesťanství v Japonsku. Pravda, nebyla to ještě náboženská svoboda v našem slova smyslu, křesťané dále zůstávali občany druhé kategorie. Opravdová svoboda vyznání je v Japonsku teprve od roku 1945.

Japonsko se pak na dlouhé roky stalo misí německých jezuitů. Jak se v té době japonská církev změnila?

Protože Japonci vzhlíželi k Prusku, bylo nabíledni, že misii v Japonsku dostanou němečtí jezuité. Po 2. světové válce připlulo každý rok k japonským břehům více než 20 mladých jezuitů. Byli tam posíláni mladí scholastici, aby byli schopni se dobře naučit jazyk a adaptovat v místní kultuře. Já sám jsem přicestoval v roce 1952 a dva roky jsem se učil jen japonštinu. Bylo to jako

dva roky domácího vězení, protože najednou se člověk cítí jako analfabet. Najednou žiješ v zemi, kde se s nikým nedorozumíš, neumíš ještě nic v cizím jazyce napsat ani přečíst. Když jsme dělali první výlety během kurzu japonštiny, tak jsem se vždy snažil držet celé skupiny, protože bych zpátky netrefil. Na všech stanicích byly tenkrát názvy napsané jen japonsky, dnes už jsou všude uvedené i v latině.

A jak vypadá podoba japonského křesťanství dnes?

Křesťanů je v Japonsku dnes něco přes milion. Z nich asi polovina jsou katolíci a druhá polovina křesťané různých protestantských denominací. Po roce 1945 se do Japonska nahrnuli misionáři všech barev. Mnoho jich přijelo s tučným balíčkem peněz od své církevní obce. Hned postavili v Japonsku kostel a začali bohužel pomlouvat ostatní křesťany. Tato roztržičnost a nejednota působila mezi Japonci pohoršení a rozkvět misíi zabrzdila. Proto velmi dobře rozumím slovům Ježíšovy modlitby za učedníky při Poslední večeři, jak je nacházíme v Janově evangeliu: „Aby všichni byli jedno, aby svět poznal, že ty jsi mě poslal.“

Připravil Jan Regner SJ

Prof. PhDr. Ludvík Armbruster SJ se narodil v roce 1928 v Praze. Po maturitě na vyšehradském reálném gymnáziu vstoupil do jezuitského noviciátu na Velehradě. Studium filozofie zahájil na řádovém institutu v Děčíně. V dubnu 1950 byl během Akce K zatčen a po dvouměsíční internaci v Bohosudově vzhledem ke své rakouské státní příslušnosti vyhoštěn z republiky. V roce 1952 absolvoval studium filozofie na římské Gregoriánské univerzitě, kde se rozhodl odejít do misíi. Po dvouletém kurzu japonštiny v městě Yokosuka obhájil na univerzitě Sophia v Tokiu doktorát z filozofie. Poté studoval na Teologické fakultě Sankt Georgen ve Frankfurtu nad Mohanem, kde v roce 1959 přijal kněžské svěcení. Od roku 1961 žil v Japonsku a přednášel filozofii na univerzitě Sophia v Tokiu. Působil také jako rektor kněžského semináře v Tokiu (1965–1970) a ředitel centrální univerzitní knihovny (1975–1983). Od roku 1990 začal navštěvovat Českou republiku a roku 1999 se stal sekretářem provinčního představeného. V letech 2003–2010 působil jako děkan Katolické teologické fakulty UK v Praze. Je držitelem několika čestných vyznamenání a autorem řady odborných statí.

Otazníky kolem Mlčení

*Historický velkofilm Martina Scorseseho Mlčení o působení jezuitských misio-
nářů v Japonsku vyvolal v řadě věřících protichůdné reakce. Americký jezuita
James Martin, který během natáčení snímku působil jako odborný poradce,
se proto pokouší ze svého vlastního pohledu odpovědět na několik nejčastěj-
ších otázek, které si po zhlédnutí filmu položilo hodně diváků. Jako každé
umělecké dílo, je snímek otevřen mnoha dalším interpretacím.*

Proč Rodrigues odpadne od víry?

Od začátku filmu divák ví, že Rodriguesův učitel otec Ferreira se raději veřejně vzdal víry, než aby byl svědkem utrpení svých přátel. Sám Ferreira podstoupil mučení a japonští úředníci hrozili, že pokud neodpadne, budou křesťané, jimž sloužil, mučení a zabiti. Podobné pohružce, která je měla přimět k odpadnutí, byli křesťané vystaveni zřídkakdy; zpravidla byli mučení pro své vlastní přesvědčení.

Když se otcové Rodrigues a Garupe dostanou do zajetí, jsou konfrontováni se strašlivým dilematem: Mají se zříci víry, a tak umožnit propuštění japonských křesťanů? Anebo se víry držet a nechat ostatní trpět? To je téměř nemožná volba. Oba jezuité jsou proto nuceni „rozlišovat“ uprostřed složité situace, ve které neexistují jednoduché odpovědi. Oba pocházejí z černobílého světa, a nyní jsou nuceni činit bolestná rozhodnutí ve světě, kde věci jsou šedé.

Lidé, kteří nechápou vlastní obtížnost volby, se mohou ptát, proč prostě nešlápli na Ježíšův obraz hned? Ježíš je středobodem života jezuitů; znají jej z evangelií, svátostí, modlitby, prostřednictvím své služby a především díky zkušenosti Duchovních cvičení, během kterých rozjímají o jeho životě. Rodrigues k Ježíši několikrát nahlas mluví, modlí se k němu a představuje si jeho tvář. Očekávat, že jezuité se tohoto vztahu jednoduše vzdají a odpadnou, je naprosto nerealistické.

Teprve po řadě bolestných zkušeností, kdy sám fyzicky trpí či musí přihlížet mučení druhých, po dlouhých modlitbách v agonii, a když uslyší Kristův hlas, se Rodrigues víry veřejně vzdá. Neučiní tak jen proto, aby zachránil život japonských křesťanů, ale proto, že v modlitbě jej o to požádal sám Kristus. To se sotva dá považovat za oslavu apostaze, jak se domnívají někteří křesťanští kritikové. Kristus požaduje tento rozporu-

Režisér filmu *Mlčení* Martin Scorsese s představitelem hlavní role Andrewem Garfieldem při natáčení snímku
(Foto Paramount Pictures)

plný čin od svého kněze, což pro křesťanské diváky může být matoucí. Nikomu ten čin nedává smysl, tím méně Rodriguesovi, který mu sám dlouho odolával. Přesto jej vykoná, protože ho o to Ježíš požádal.

Z teologického hlediska tomu snad můžeme porozumět při pohledu na zkušenost Ježíše na kříži. V Getsemanské zahradě Ježíš zápasí o pochopení Boží vůle; nechce zemřít, ale hledá Otcovu vůli (srov. Lk 22,42). Ježíš dělá něco, s čím lidé v jeho okruhu nesouhlasí a co nechápou. Apoštolové nechtějí, aby Ježíš trpěl (srov. Mt 16,22). Nedává jim to žád-

ný smysl. Ježíš přesto přijímá svůj osud, protože jej o to žádá Otec. Bez vztahu k Otci nemá jeho jednání smysl. Stejně tak nemá Rodriguesovo jednání smysl bez jeho vztahu ke Kristu. V jistém smyslu na tom není nic složitého: Rodrigues nakonec odpadne, protože ho o to Kristus požádá. Pokud se domníváte, že Kristus by nikdy nic takového nepožadoval, položte si otázku, jak se asi apoštolové cítili, když jim Ježíš řekl, že bude muset trpět a zemřít.

Některé z diskuzí kolem filmu *Mlčení* mohou odrážet i debaty o důrazu, který papež František klade na

rozlišování v případech lidí čelících složitým situacím, v nichž se černobílý přístup zdá nedostačujícím. Podle jednoho z mých jezuitských přátel základní otázka, kterou film klade, zní: „Můžeme věřit, že Bůh působí prostřednictvím svědomí člověka a že nám pomáhá rozlišit správnou cestu v komplikovaných situacích, kde se běžná pravidla zdají neadekvátní realitě situace?“ Nápomocná nám může být také jezuitská duchovní tradice. V Duchovních cvičeních hovoří sv. Ignác o třech způsobech pokory (DC 165–168). Třetí, nejvyšší způsob, spočívá v tom, že člověk si dokáže zvolit něco, co mu přinese potupu, přivede-li ho to blíže ke Kristu: „Toužím raději po tom, abych byl považován za poštelce a blázna pro Krista, který jako první byl za takového považován.“ Člověk přijímá, že jej lidé nechápou, stejně jako nechápali Krista. Právě toto si volí otec Rodrigues, jakkoli matoucí to bylo pro křesťanskou Evropu, pro jeho jezuitské představené – a dokonce i pro moderní filmové diváky.

Věří Rodrigues stále v Boha?

Podle mého názoru, určitě. Scoreseho film je v tomto ohledu jasnější než román Šúsaka Endóa, v jehož epilogu zůstává otázka Rodriguesovy víry otevřená. Film však podle mne diváka nenechává na pochybách. Podle některých kritiků bylo Endóovým záměrem ukázat, že Rodrigues si i po svém veřejném od-

padnutí udržel víru. Autoři filmu vytvořili obraz, který odpovídá této interpretaci: velkolepou závěrečnou scénu Rodriguesova pohřebního obřadu, během něhož japonská žena vkládá do rukou svého mrtvého muže krucifix, který mu dal jeden z jeho japonských křesťanských přátel.

Sám to interpretuji tak, že Rodriguesova žena chápala, jaký význam krucifix měl pro jejího manžela a jak důležitá pro něj byla jeho víra. Proč by si Rodrigues křížek ponechal, kdyby už nevěřil – zvláště, když to představovalo riziko pro něj i pro jeho rodinu? Přiznávám, že nejsem objektivní. Přeji si, aby si Rodrigues víru uchoval, a když jsem poprvé četl scénář, byl jsem vděčný za závěrečnou scénu, která je jasnější než neurčitý konec románu.

Jako jezuita také vím, jaké to je setkávat se s Ježíšem v Duchovních cvičeních. Představa, že jezuita může z ničeho nic přestat věřit v Ježíše, kterého znal po celý svůj jezuitský život, se zdá absurdní. Opět rozlišuji mezi veřejnou apostazi a tím, že někdo přestane věřit. Jak je zřejmé z rozhovoru s Rodriguesem, projevuje i otec Ferreira rozpaky ze svého veřejného odpadnutí. Jeho slova mluví o apostazi, ale tvář podle mě ukazuje, že se svým rozhodnutím stále zápasí.

Existuje ale i snadnější způsob, jak poznat, že Rodrigues stále věří v Boha. Na konci filmu v modlitbě hovoří

k Bohu: „Do dnešního dne vše, co dělám, vše, co jsem udělal, mluvím o něm. V mlčení jsem slyšel tvůj hlas.“ Kdyby v Boha nevěřil, nemluvil by s ním.

Je Kičidžiro komická postava?

Jak Kičidžiro sám přiznává, je hříšný člověk. Opakovaně se zříká víry a Rodriguese zbaběle vydá japonským úřadům. Znovu a znovu se k němu vrací, aby se vyzpovídal. Některým divákům připadají Kičidžirova slabost a opakovaná touha vyzpovídat se zábavné. Mně připadají lidské. Kdo z nás nezápasil s hříchem, který se stále vrací a pronásleduje nás? Kdo se necítil v rozpacích, když opakovaně vyznával ty samé hříchy? Kdo netoužil po Božím odpuštění?

Ke konci filmu tento zdánlivě slabý muž pomáhá přivést Rodriguese zpět k jeho kněžství, když jej žádá o zpověď. V dojemné scéně otec Rodrigues klade svou hlavu na hlavu Kičidžirovu, jako by se modlil, anebo jako by mu udělovat rozhřešení. Nejtajemněji působí poslední scéna, ve které Kičidžiro vystupuje. Japonský úředník si všimne přívěsku na jeho krku. Strhne ho, otevře kožené pouzdro a najde křesťanský obrázek. Kičidžiro je prozrazen jako křesťan a okamžitě odveden, pravděpodobně na smrt.

Teprve když jsem film viděl potřetí, uvědomil jsem si, že Kičidžiro se stane tradičním křesťanským mučedníkem, jakého budou později

katolíci uctívat. Jak je ironické, že tento „slabý“ člověk se stane neúmyslným hrdinou, zatímco „silnější“ muž, Rodrigues, jehož „mučednictví“ je jiného typu, uctíván nebude. To je tajemné rozjímání o oběti a mučednictví.

Proč Bůh mlčel?

To je možná nejtěžší teologická otázka. Rodrigues znovu a znovu nařiká nad Božím mlčením. To zde můžeme chápat nejspíše ve dvou významech. Zaprvé, Rodrigues v modlitbě nezakouší Boží přítomnost a cítí absenci Boha, když nemá dostatečně jasno, zda se má zříci víry. Zadruhé, Rodrigues vnímá Boží mlčení v tom, že Bůh nepomáhá mučeným a zabíjeným křesťanům. Tato muka vyjadřuje scéna, kdy dva jezuité z povzdálí sledují japonské křesťany ukřižované v oceánu – touží po činu, který by zabránil jejich smrti.

Pokud se týče prvního případu, existuje mnoho hluboce věřících křesťanů, kteří nepocítovali Boží blízkost; nejznámějším současným příkladem je Matka Tereza, která prožila mnoho desetiletí trvající „temnou noc“. Endó napsal svou knihu ještě předtím, než se zkušenost Matky Terezy stala známou, věděl ale o jiných svatých, kteří zažili Boží mlčení (např. sv. Jan od Kříže). Stejně jako Matka Tereza neslyší Rodrigues během modlitby Boží hlas, jak ho slychával dříve. To je bolestná, ale ne vzácná zkušenost. Přesto

na konci filmu Rodrigues říká, že Bůh byl ve všem (jezuité hovoří o „nacházení Boha ve všech věcech“). Vedle toho, že zaslechl hlas Krista, který ho požádal, aby šlápl na *fumie*, uznává, že Bůh byl všude kolem něj, i když k němu přímo nehovořil. Uvědomuje si, že Bůh k němu možná nemluvil uvnitř, ale venku.

Druhá otázka je obtížnější. Proč Bůh dopouští, aby japonští křesťané trpěli? Proč existuje utrpení? To je velký teologický „problém utrpení“ či „problém zla“. Jak každý, kdo zažil velké utrpení, ví, neexistuje na tuto otázku uspokojivá odpověď. Tři křesťanské přístupy však v tomto

ohledu mohou být užitečné. Zaprvé, křesťané věří, že Ježíš, který sám zažil utrpení, utrpení rozumí a má blízko k těm, kdo trpí. Zadruhé, někteří teologové tuto myšlenku rozvádějí a mluví o tom, že Bůh trpí s těmi, kdo trpí. Zatřetí, křesťané věří, že utrpení nikdy nemá poslední slovo. Vždy je naděje na vzkříšení a na nový život, nejen pro toho, kdo trpí, ale i pro lidstvo.

Kde byl Bůh, když byli japonští křesťané mučeni a ukřižováni? Řekl bych: s nimi, blízko nich, vedle nich, a přihlížel s takovou úzkostí, s jakou Rodrigues a Garupe přihlíželi ukřižování svých přátel v oceánu.

Na daleké misijní cesty se jezuité vydávali z lásky k Bohu a k lidem
(Foto Paramount Pictures)

Proč misionáři do Japonska jezdili?

Historie křesťanských misí je složitá; začala sv. Pavlem a dotkla se bezmála všech zemí světa. V 17. století, do kterého je film zasazen, vysílala křesťanské misionáře do zahraničí téměř každá evropská země. Musíme také vzít v úvahu širokou škálu přístupů, které uplatňovaly různé řeholní řády působící v misích – františkáni, jezuité, dominikáni atd. Někdy misionáři cestovali se zástupci koloniálních mocností a právem či neprávem na ně bylo pohlíženo jako na pomocníky těchto politických aktérů. Misionáři však na nová území přicházeli proto, aby tamním lidem přinesli to, co považovali za dar nevyčísitelné hodnoty: Dobrou zprávu Ježíše Krista.

Podívejme se na otce Rodriguese a Garupeho. Přišli do Japonska, aby šířili evangelium (lze předpokládat, že byli vysláni z Portugalska nejen proto, aby našli otce Ferreiru, ale také, aby později v Japonsku zůstali). Novým lidem přinášejí to, co považují za nejcennější: Ježíše. Je arrogantní říkat, že přinášejí dar? Někdo si to může myslet, ale já se tak nedomnívám. Pomyslete na lékaře, který chce přinést lék někomu, kdo je v nouzi. A riskuje přitom svůj vlastní život.

Jezuitští misionáři se nezištně vydávali pro lidi, kterým sloužili – snášeli mimořádné fyzické obtíže, osvojili si místní jazyky (dokonce psali

i jejich slovníky, které se dosud používají), jedli neznámá jídla a pracovali stejně tvrdě jako místní lidé (srov. deníky sv. Jana de Brébeufa, jezuitského misionáře mezi severoamerickými Hurony, který zemřel jako mučedník roku 1649). Tomuto láskyplnému splynutí s místní kulturou se říká „inkulturace“.

Toto všechno jezuité dělali z lásky. Z lásky k Bohu a k lidem, kterým sloužili. Pochybujete-li o jejich motivaci, zeptejte se vás: Opustili byste vše, co znáte – svou zemi, svůj jazyk, rodinu, přátele, jídlo, svou kulturu a své tradice, a vydali byste se na velmi riskantní cestu na druhý konec světa, abyste dali dar lidem, se kterými jste se nikdy nesetkali a o nichž si mnozí u vás doma myslí, že toho daru nejsou hodni? A to vše s vědomím, že můžete být mučeni a zabiti? Pro mě to je obrovský skutek lásky.

V konečném důsledku je Mlčení o lásce. Nebo možná o láskách. O lásce otců Rodriguese a Garupeho k jejich starému učiteli otci Ferreirovi. O lásce oněch tří jezuitů k japonskému lidu. O vášnivě lásce otce Rodriguese k Ježíši Kristu. A především o Ježíšově lásce k Rodriguesovi, k jeho jezuitským bratrům, k japonskému lidu a k celému lidstvu. Porozumíte-li lásce, porozumíte Mlčení.

James Martin SJ

Z America Magazine

přeložila Lenka Češková

Redakčně upraveno a zkráceno

Svědectví víry v poutech

Už během řeholní formace v sobě indický jezuita Alexis Prem Kumar objevil touhu být nablízku těm nejpotřebnějším. Mnoho let se angažuje v Jezuitské službě uprchlíkům. Během působení v Afghánistánu pomáhal zejména těm, kteří kvůli válečným konfliktům přišli o všechno. Byl unesen radikálními islamisty a více než půl roku držen v zajetí. Dnes říká, že to pro něj byla velmi důležitá duchovní cvičení.

Odkud pocházíš a co tě přivedlo do jezuitského řádu?

Pocházím z indického státu Tamilnádu. Moje maminka je velice zbožná žena. Tatínek patřil k racionalistickému hnutí; když jsem byl malý, nikdy jsem ho neviděl v kostele. Vzdělání jsem získal v jezuitských institucích, ale jako chlapec jsem mezi řády moc nerozlišoval. K ignaciánské spiritualitě mě přivedla až babička, která byla členkou mariánské kongregace. Všiml jsem si, že jezuité mají ducha vnitřní svobody, a velmi mě zaujala ignaciánská spiritualita. To mě inspirovalo ke vstupu do řádu.

Kdy ses nadchl pro práci mezi nejchudšími z chudých?

Během studia v Puné jsem bydlel v chudinské čtvrti. Být nablízku těm nejchudším se pro mne stalo samozřejmostí. Také během pastorační praxe před studiem teologie jsem působil v sociální oblasti, mezi tamilskými kmeny. Řeholní formaci jsem završil na Srí Lance, kde jsem pocítil volání k práci v Jezuitské službě uprchlíkům (*Jesuit Refugee Service, JRS*). Zaujalo mě, že JRS se tehdy velmi angažovala ve službě obětem tsunami. Po návratu do Tamilnádu jsem byl jmenován ředitelem místní JRS. Zapojil jsem se i do repatriace některých Tamilů indického původu ze Srí Lanky; bylo tam tehdy okolo sto tisíc uprchlíků. Potom jsem byl poslán do Afghánistánu.

Byla to tvá volba, nebo rozhodnutí představených?

Afghánistán jsem si sám nevybral, ale když jsem byl poslán, šel jsem tam rád. Ze začátku to však nebylo vůbec lehké. Musel jsem se naučit nový jazyk a zvyknout si na místní kulturní a náboženské podmínky. Používají se tam dva jazyky – perština a paštština. Drtivá většina obyvatel jsou muslimové,

Po svém propuštění ze zajetí poskytuje P. Alexis Prem Kumar v hotelu v Novém Dillí rozhovory novinářům
(Foto JRS)

jen asi jedno procento je jiného vyznání. Lidé jsou v náboženských otázkách velmi striktní, není tedy možné otevřeně a beztrestně kázat o Kristu. JRS se dlouho snažila do země proniknout, ale jako katolická iniciativa byla pro místní úřady nepřijatelná. Teprve když se zaregistrovala jako nezisková organizace, mohla roku 2005 začít v Afghánistánu svoji činnost.

Když sledujeme novodobou historii Afghánistánu, velkou nadějí nás to nenaplní...

V roce 1979 začala více než devět let trvající válka s tehdejším Sovětským svazem, který se snažil území ovládnout. Spojené státy proto ve spolupráci se Saúdskou Arábií začaly vyzbrojovat opozici z řad domácích mudžáhidů. Kvůli rostoucímu mezinárodnímu tlaku a velkým ztrátám na životech se roku 1989 Sovětský svaz z Afghánistánu stáhl. Nepokoje ovšem neskončily, protože jednotlivé mudžáhedínské frakce mezi sebou začaly bojovat o moc. Zvítězili radikální islámští bojovníci z hnutí Tálibán, kteří v roce 1996 ovládli skoro celé území. Místní lidé, zvláště v některých regionech, tím hodně trpěli.

Jak vypadá současná situace?

Po teroristických útocích 11. září 2001 Spojené státy se spojenci a afghánskou opozicí Tálibán svrhli. Demokraticky nastolená vláda je ale stále velmi slabá. Většina lidí ji nepodporuje, a představitelé Tálibánu dokonce tvrdí, že je placena Američany. Pokračují proto mocenské boje, zejména mezi provládními vojsky a radikálními islámskými bojovníky. Lidé nevěří v demokratické zřízení. Tím spíš, že vláda nepodporuje infrastrukturu či vzdělávací projekty v odlehlých oblastech, dochází ke korupci a různým formám protekcionismu.

V roce 2005 začala JRS pomáhat Afgháncům, kteří se vraceli z Pákistánu nebo Íránu. Nemohli se ovšem vrátit do svých domovů, například proto, že jejich území dál ovládal Tálibán. Vláda pro ně proto vybudovala nové osady, kde JRS pomáhá vytvářet lepší podmínky pro život. Podporuje zejména vzdělávání nejchudších, zaměřuje se na angličtinu a technické vzdělání, a formuje také pedagogické pracovníky. JRS působí ve čtyřech provinciích, v Kábulu a Herátu se soustřeďuje na vzdělávání žen a dívek.

Tím se dostáváme k nejtěžším chvílím tvého života. Na začátku června 2014 jsi byl unesen a osm měsíců držen v zajetí. Od konce února 2015, kdy jsi byl propuštěn, ses k této zkušenosti vracel jen velmi sporadicky. Chtěl jsi na vše zapomenout a získat větší odstup. Jsi už nyní schopný o tomto traumatickém období otevřeně mluvit?

Dnes už ano. K únosu došlo 2. června 2014, kdy jsem se rozhodl navštívit školu v západním Afghánistánu, asi 35 km od města Herát. Škola pro děti z velmi chudých rodin, které se vrátily do vlasti z Íránu a Pákistánu, funguje za podpory afghánské JRS, a jako ředitel JRS jsem ji občas navštěvoval.

Nejprve musím objasnit pozadí celé věci, aby bylo zřejmé, co se vlastně stalo. I když byla v Afghánistánu ustavena nová vláda, nikdy se v zemi nepodařilo zajistit úplnou bezpečnost a stabilitu. Na začátku roku 2014 byly prezidentské volby, a americké vojenské síly se tehdy chystaly ze země stáhnout. V Indii se navíc stal premiérem hinduistický fundamentalista Naréndra Módí, lídr Indické lidové strany. Do úřadu premiéra nastoupil v květnu 2014. Předtím třináct let působil jako předseda vlády státu Gudžarát, kde v roce 2002 došlo k ozbrojeným střetům mezi hinduisty a muslimy. Módí konfliktu nezabránil a podle kritiků měl odpovědnost za smrt asi dvou tisíc muslimů. Islámský svět ho proto začal vnímat jako svého nepřítele. Brzy poté, co se stal premiérem, islamisté zaútočili na indické velvyslanectví v Herátu.

Šlo tedy o formu msty islámských radikálů?

Zřejmě ano. Protože jsem Ind, stal jsem se v této islámské zemi *persona non grata*. Navíc je třeba mít na mysli, že únosy jsou v Afghánistánu na běžném pořádku. Jako ředitel místní JRS jsem koordinoval pomoc v jedné osadě, kde se tehdy zvýšil počet obyvatel z 2000 asi na 8000. Nebylo ovšem zřejmé, jestli mezi civilisty nejsou i ozbrojenci z Tálibánu. Prudce narostl počet dětí, kterým jsme s podporou různých humanitárních a charitativních organizací zajišťovali oblečení, jídlo a vzdělání.

Po eskalaci napětí v květnu 2014 jsem byl velmi ostražitý. Když se mi zdálo, že situace už je klidnější, rozhodl jsem se podstoupit riziko a navštívit zmíněnou školu. Odpoledne jsme se chystali vrátit do Herátu, a já jsem u naší dodávky čekal na ostatní. Najednou jsem viděl přijíždět obrovskou rychlostí auto se čtyřmi ozbrojenci. Ukryl jsem se. Slyšel jsem střelbu ze samopalu. Měl jsem sice strach, ale po chvíli jsem vyhlédl ven, abych se ujistil, že ostatním nehrozí nebezpečí. Zajali mě, vstřčili do vozidla a okamžitě odjeli.

Co ti v tu chvíli běželo hlavou?

To se těžko vysvětluje, samozřejmě jsem měl strach, nevěděl jsem, co mě čeká. Vzali mi zavazadlo, mobil, pas a další dokumenty. Řekli mi, že mám ležet a nehybat se, jinak mě zastřelí. Netušil jsem, kam mě vezou. S lidmi v Herátu jsem se domlouval persky, ale únosci mluvili jen v paštštině, takže jsem nerozuměl, co říkají. Bylo na nich ovšem vidět, jakou mají radost, že se jim podařilo mě zajmout. Snažil jsem se zachovat klid a připravit se na cokoli, co přijde. Převezli mě do své vesnice, kde mi dali najíst. Bylo tam mnoho dětí, a tak jsem se pokoušel s některými z nich navázat komunikaci. Sice mi moc nerozuměly, ale zdálo se, že jsem vzbudil jejich zvědavost. Nezavřeli mě do vězení, asi dobře věděli, že i tak nemám kam utéct. Po chvíli mi jeden chlapec ukázal palec dolů, jako by mě chtěl varovat, že mě zabijí. To mě trochu vyděsilo.

Ještě to odpoledne jsme se ovšem vydali na další cestu a jeli jsme celou noc. Ráno se únosci rozhodli zavázat mi oči, abych nevěděl, kam mě vezou. To se mi moc nelíbilo a začal jsem protestovat. Přitlačili mi zbraně k hlavě a začali na mě křičet. Bylo jasné, že mi nezbývá nic jiného než přistoupit na jejich podmínky. Cestovali jsme pak ještě velmi dlouho, celkem to trvalo asi dva dny, než jsme dorazili do cíle. Vstřčili mě do velmi dobře ukryté jeskyně v horách. Tam jsem zůstal osm dní, než mě opět další dva dny vezli na jiné místo. Během těch osmi měsíců jsem postupně vystřídal devět různých míst. První skupina, která mě unesla, mě brzy předala jiné skupině. Občas mi přitom tvr-

dili, že už za mne někdo zaplatil výkupné a že budu volný, ale ve skutečnosti mě jen převezli jinam.

Máš pro to nějaké vysvětlení?

Zřejmě mě jen chtěli uklidnit, abych se nepokusil o útěk. Musím přiznat, že to byla velmi účinná strategie. Opravdu jsem doufal, že mě odváží na nějaké místo, kde mě propustí. A myšlenka na útěk mi pak ani nepřišla na mysl. Oni mě ale pouze předali další skupině a vše pokračovalo dál. Někteří se mnou zacházeli docela slušně, jiní byli naopak velmi krutí, svázali mi ruce i nohy, takže jsem se po dlouhou dobu téměř nemohl hýbat. Ti slušnější mně aspoň při jídle sundali pouta. Nejvíce mě ale deptala nejistota. Netušil jsem, kde se nacházím, ani jestli se dostanu na svobodu, nebo mě zabijí. Jak mýjely měsíce, ztrácel jsem naději, že ještě někdy budu volný.

Po osmi měsících jsi ale naštěstí byl osvobozen...

Později jsem se dozvěděl, že hned od června 2014 probíhala různá vyjednávání. I díky intervencím indické a afghánské vlády jsem byl 22. února 2015

„Prožíval jsem momenty neútěch, beznaděje a opuštěnosti, ale nesla mě duchovní podpora lidí a pomoc shůry,“
vzpomíná otec Prem Kumar
(Foto Jinyuk Park SJ)

propuštěn. Tuto radostnou zprávu sdělil mé rodině sám indický premiér. Byl jsem převezen do Kandaháru, pak do Kábulu a nakonec letecky do Nového Dillí. Tam jsem se v jednom hotelu mohl setkat s rodinou a přáteli.

Až do konce to ale bylo velmi dramatické. Na posledním místě, kde mne drželi v zajetí, panovaly velké nepokoje. Tálibánci tam bojovali s vládními vojsky. Dokonce i auto, které mě mělo odvézt ze zajetí, čelilo útokům. Proto jsem všem moc vděčný za modlitby a Bohu za to, že mě po celou dobu chránil. Tolikrát jsem mohl během té doby zemřít! Když jsem byl v zajetí, občas jsem v blízkosti viděl jedovaté štíry nebo hady, ale nikdy mi neublížili.

Jak se s odstupem času díváš na těch osm měsíců v zajetí?

Pro mne to vlastně byla dlouhá duchovní cvičení. Z vnějšího pohledu jsem sice byl v zajetí, ale vnitřně jsem se cítil v Boží blízkosti. Prožíval jsem samozřejmě i momenty velkých neútěch, beznaděje, samoty a opuštěnosti, ale nesla mě duchovní podpora lidí a pomoc shůry. Meditoval jsem třikrát denně, a dokonce jsem sloužil mši. Ano, neměl jsem sice ani chléb, ani víno, a často jsem měl spoutané ruce, ale cítil jsem, že každý den mohu Krista duchovně přijímat. Stále jsem za vše Bohu děkoval. I lidem jsem za každou maličkost projevoval vděčnost.

Domnívám se, že právě duchovní život mě držel po celou dobu nad vodou, abych nezešílel. Zároveň jsem cítil i duchovní podporu druhých lidí, vnímal jsem, že se za mě modlí. Chtěl bych proto moc poděkovat za modlitby i lidem v České republice. Jen stěží mohu uvěřit, kolik lidí na celém světě se za mě modlilo; především v těžkých chvílích jsem tuto duchovní podporu intenzivně pociťoval.

Připravil Jan Regner SJ

P. Alexis Prem Kumar SJ se narodil v roce 1967 v jihoindickém státě Tamilnádu. V roce 1988 vstoupil k jezuitům. Filozofická a teologická studia absolvoval v indických řeholních domech. V roce 2000 byl vysvěcen na kněze. Řeholní formaci završil v Kandy na Srí Lance, kde se nadchl pro práci v JRS. Poslední sliby složil v roce 2006. V letech 2005–2011 působil v JRS v Tamilnádu, poté (2011–2015) byl oblastním ředitelem JRS v Afghánistánu. V současné době působí jako asistent oblastního ředitele JRS pro Jižní Asii se sídlem v Novém Dillí.

Společníci v poslání

Počátky sdružování ignaciánských laiků sahají až do dob sv. Ignáce z Loyoly. Od druhé poloviny 16. století vznikala po celém světě řada mariánských družin, které byly od počátku úzce spjaty s Tovaryštvem Ježíšovým. Postupem času, a zejména po zrušení řádu roku 1773, však své ignaciánské kořeny opouštěly. V období obnovy po 2. vatikánském koncilu se mariánské kongregace proměnily ve Společenství křesťanského života, které letos slaví padesát let od svého založení.

První mariánskou družinu, později zvanou *Prima primaria* („první z prvních“), založil roku 1563 mladý jezuitský učitel Jean Leunis se svými žáky z Římské koleje. Kongregace si zvolila titul Zvěstování Panny Marie a v Římě existuje dodnes. Poté, co se družiny v průběhu dějin od svých ignaciánských kořenů postupně vzdalovaly, byla o čtyři sta let později s radostí přijata výzva 2. vatikánského koncilu vrátit se k pramenům a znovu nalézt svou identitu. Po procesu rozlišování a díky nadšené podpoře generálního představeného Tovaryšstva Ježíšova Pedra Arrupeho se roku 1967 mariánské družiny spojily ve Společenství křesťanského života (SKŽ; *Christian Life Community*, CLC; *Comunità di vita cristiana*, CVX). Uplynulých padesát let rozvoje tohoto celosvětového společenství ignaciánských laiků charakterizují návrat k Duchovním cvičením, hlub-

ší ocenění povolání laiků a praxe individuálního i společného rozlišování poslání.

Povolání laiků

Povolání laiků je rozmanité a pro každého jednotlivce má zvláštní osobní význam. Řada laiků má v církvi mnoho závazků, a tak překračuje běžné vnímání laického života. Cítí volání navázat osobní vztah ke Kristu a hledá způsoby, jak tuto zkušenost rozvíjet. Pro členy SKŽ představují specifickou cestu k setkání s Bohem a k tomu, jak prohloubit své osobní povolání, Duchovní cvičení sv. Ignáce. Zakoušejí je jako volání a jako dar, jako podporu jejich způsobu následování Krista. Základní prvek povolání členů SKŽ proto představuje živý osobní vztah k Bohu, posilovaný ignaciánskými duchovními cvičeními.

Druhým hlavním aspektem povolání členů SKŽ je intenzivní život ve

společenství, který přesahuje to, co může nabídnout farnost. Povolání k životu v SKŽ je ze své podstaty povoláním k životu ve společenství. Poznání, objevení a prožívání tohoto rozměru vedlo k vytvoření celosvětového společenství. Povolání k tomu, tvořit jedno tělo, žijí členové SKŽ v malých místních společenstvích o šesti až dvanácti osobách. V současné době je SKŽ přítomno v sedmdesáti čtyřech zemích celého světa, z čehož velká část působí v Evropě.

Třetím prvkem povolání členů SKŽ je poslání. Aktivní přítomnost Boha ve světě nás povzbuzuje k tomu, abychom se po příkladu Ježíše Krista aktivně podíleli na tvorbě lepšího světa. Členové SKŽ neustále rozlišují své poslání na osobní i komunitní úrovni. Jakožto hnutí působí SKŽ v některých zemích jako apoštolská instituce. Vedle toho se mnoho jeho členů angažuje v osobním apoštolátu a věnuje svůj čas a své schopnosti službě v sociálních centrech, ve farnostech, školách apod. Všechny tyto různé druhy poslání se však zakládají na povolání každého jednotlivce prožívat intenzivním způsobem vlastní poslání v každodenním životě. To znamená být kontemplativním způsobem aktivní a přítomný doma, v rodině, v zaměstnání i v oblasti kultury a politiky.

Velkou výzvou je dosáhnout toho, aby Dobrá zpráva byla vždy přítomna a uskutečňovala se na periferiích.

Poslední generální shromáždění SKŽ v Libanonu (2013) identifikovalo čtyři hranice, ve kterých se má SKŽ angažovat: chudoba, rodina, mládež a ekologie. Všichni členové SKŽ jsou zváni k tomu, aby všechny tyto hraniční oblasti s respektem, otevřeností a velkorysostí přijali za vlastní. Je potěšující vidět velkorysé a tvůrčí nasazení, ke kterému v těchto oblastech dochází již nyní.

Společné poslání

Životní styl členů SKŽ směřuje k integraci uvedených prvků – spirituality, společenství a poslání. Způsob, jak to trvale a důsledně uskutečňovat, spočívá ve spojení rozlišování, vyslání, podpory a vyhodnocování. Rozlišováním je míněno rozlišování osobního i komunitního poslání v rámci společenství. Osoba či osoby, které byly vybrány k určitému poslání, jsou vyslány a během výkonu poslání v nejpřednější linii jsou dalšími členy SKŽ podporovány. Nakonec je zkušenost učiněná během poslání vyhodnocována. Tento způsob, jak být společenstvím v poslání, dal životnímu stylu členů SKŽ nový, silný impulz. Poslání, které vykonává jeden člen na osobní úrovni a na úrovni rodiny, se díky kontinuálnímu procesu, vykonávanému v duchu lásky, stává posláním všech členů skupiny.

Proces rozvoje směřující ke zralému životu laiků je zatím v počátečním stadiu. Je ještě nutno ujit dale-

kou cestu, avšak nechybí povzbudivá znamení. U laiků pomalu, ale jistě roste vědomí jejich povolání a pocit zodpovědnosti, které za něj mají; učí se rozlišovat a vyjadřovat své povolání v dnešní církvi a v dnešním světě. Členové SKŽ jsou si vědomi skutečnosti, že neviditelné a tiché svědectví v rodině a na pracovišti představuje nejdůležitější a nejzásadnější součást jejich poslání. Vzrostlo také porozumění pro spolupráci uvnitř církve i mimo ni. Radost ze spoluúčasti na budování Božího království je sdílena se všemi ženami a muži dobré vůle.

Na duchovní cestě

Velmi důležitým pilířem života SKŽ je duchovní doprovázení jednotlivců i celého společenství. Tuto službu na místní úrovni vykonává vedoucí skupiny, na národní a světové úrovni církevní asistent. Mnoho členů a společenství SKŽ má užitek z duchovního doprovázení, které jim poskytují jezuité nebo jiné osoby žijící ignaciánskou spiritualitu. V zemích, kde se již laikům dostává hluboké formace, jsou sami členové SKŽ formováni k tomu, aby poskytovali duchovní doprovázení a vedli skupiny. V mnoha národních společenstvích je národním církevním asistentem jezuita; jezuité také vedou řadu místních skupin. Světovými asistenty SKŽ v minulosti byli generální představení Tovaryšstva Peter-Hans Kolvenbach a Adolfo Nicolás. Na místo

otce Nicoláse byl na podzim jmenován jeho nástupce v čele jezuitského řádu Arturo Sosa; funkci vice-asistenta vykonává portugalský jezuita Herminio Rico. V zemích, kde Tovaryšstvo Ježíšovo poskytlo SKŽ velkorysou podporu, toto ignaciánské laické společenství zakořenilo a rozkvetlo. Rovněž pro mnoho jezuitů představuje kontakt s SKŽ zdroj povzbuzení a podnětů k tomu být lepšími řeholníky.

Milost, která provázela dějiny SKŽ v posledních padesáti letech, naplňuje jeho členy hlubokou vděčností. Při pohledu do budoucnosti si uvědomujeme, že SKŽ je společně s dalšími hnutími povoláno stát se modelem pro církve budoucnosti, pro církve laiků. Ve svých rukách a srdcích máme drahocenný dar: povolání laiků prodchnuté ignaciánskou spiritualitou. Vědomí tohoto daru může být důvodem k radosti, ale i k pokoře. Cítíme, že takový dar v nás nesmí zůstat skrytý. Je třeba jej intenzivně prožívat navenek, aby mohl přinést plody. Musí být velkoryse nabízen dalším lidem, aby i jiní mohli mít účast na tomto pokladu. Nevíme, jak se dílo bude nadále rozvíjet, ale jako sv. Ignác se i my chceme obrátit na Pána a říci: „Dej mi jen svou lásku a milost, to mi stačí.“

*Edel Beatrice Churu, Luke Rodrigues SJ
Z Jesuiten, Jahrbuch der Gesellschaft Jesu
2017 přeložil Josef Loub
Redakčně upraveno a zkráceno*

Výzvy v pastoraaci mladých

Pavel Ambros

Pastorace mladých

Iniciace k životu nového člověka
a utváření jeho životního stylu

Refugium, Olomouc 2016
ISBN 978-80-7412-254-5

Pastorální teolog Pavel Ambros nevydává praktickou příručku, jak provádět pastoraaci určité kategorie věřících, zde mládeže. Ve své knize promýšlí pastoraaci jako takovou činnost církve, která dává prostor Božímu jednání v životě člověka, a vyvozuje důsledky, které to má pro pastoraaci mladých. Neskrývá jemně polemický tón se zaběhnutými koncepty práce s mládeží (a vůbec práce s lidmi) v české církvi, zvláště tam, kde do ní snadno proniká pouhá sebestopagace církve, nebezpečí ideologičnosti, mravokárnickví, legalismus atd. Vymezuje se

proti takovému pojetí pastoraace, které je zúženo na „provozování náboženství“ a jemuž schází schopnost duchovního a pastoračního rozlišování.

Ve svých zamyšleních pojmově rozlišuje mezi církevní prací s mládeží, která je dnes široce rozvinutá, a skutečnou pastoraaci mladých. Tou je pro něho něco víc než jen setkávání se s mladými, pořádání programů pro mládež atd. Definuje ji jako takové pastorační úsilí církve, které uvádí mladého člověka k absolutně svobodnému přilnutí k Bohu, k přijetí křesťanského povolání jako životní volby.

Na základ tohoto rozlišení tvrdí, že je potřeba proměnit pastorační péči o mladá tak, aby byla skutečným doprovázením na cestě k tomu, co tradice duchovního života nazývá druhou konverzí v životě křesťana. V tom vidí hlavní úkol přítomnosti církve v oné životní etapě „dlouhého odkladu“, který je jednou z hlavních charakteristik nejen adolescence, ale dnes už i života vysokoškolských studentů. Modelem takové pastorační péče je pro něj tradice křesťanské iniciace a mystagogie.

Petr Havlíček SJ

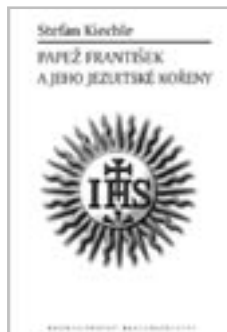

Anotace

Silvano Fausti
Skutky apoštolů 1, 2
 Paulínky, Praha 2017
 ISBN 978-80-7450-242-2
 ISBN 978-80-7450-243-9

Nové dva svazky komentářů nedávno zesnulého biblického teologa Silvana Faustiho se věnují Skutkům apoštolů. Už z předchozích komentářů italského jezuita ke čtyřem evangeliím jsme zvyklí na poněkud odlišný styl, než jaký nacházíme u jiných biblistů. Fausti se nezaměřuje jen na vědeckou exegezi. Nabízí čtenáři také širší pohled, teologickou interpretaci a duchovní smysl inspirovaného textu. Jako cennou pomůcku ho proto ocení nejen kazatelé či duchovní doprovázející, ale i každý, kdo v Písmu hledá impulzy pro svůj osobní život z víry.

Stefan Kiechle
Papež František a jeho jezuitské kořeny
 Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2017
 ISBN 978-80-7195-900-7

V drobné publikaci se provinciál německých jezuitů Stefan Kiechle zabývá zakotvením papeže Františka v jezuitském řádu a ignaciánské spiritualitě. Se ctí se snaží vypořádat s otázkami, které se v této souvislosti nabízejí: Jaký je Františkův duchovní styl a jeho „způsob jednání“? Jaké jsou principy jeho rozlišování? Jak konkrétně ho ovlivnily velké postavy jezuitského řádu? Jaký vliv mělo to, že je jezuitou, na jeho působení v Argentině? A čím působí na celosvětovou církev? Čtenáře ale bude zřejmě především zajímat, jak může tato ignaciánská cesta inspirovat další křesťany na jejich životní pouti.

Zprávy

Praha

■ Vítězným titulem devatenáctého ročníku literární ankety Dobrá kniha se stal Deník venkovského faráře, rozhovor s otcem Janem Rybářem, který na sklonku loňského roku vydaly nakladatelství Vyšehrad a Karmelitánské nakladatelství. S jezuitským knězem rozmlouval publicista Josef Beránek. Anketu, ve které hlasuje řada známých českých osobností, každoročně vyhlašuje Katolický týdeník. Při této příležitosti se osobnosti P. Rybáře věnoval také Křesťanský magazín, vysílaný na ČT2 v neděli 9. dubna.

■ O víkendu 24. až 26. března se do Prahy sjeli organizátoři mezinárodního setkání Středoevropský Magis 2017, které se bude konat 14. až 23. července v několika státech střední a východní Evropy a vyvrcholí v Praze. Mezi zhruba třicet účastníků přípravného víkendu patřili vedle ústředního organizačního týmu vedoucí experimentů a další dobrovolníci z České republiky, Slovenska, Maďarska, Polska a Slovinska. Společný víkend jim nabídl příležitost seznámit se s programem Magisu a s prostory, kde se bude odehrávat jeho závěrečné setkání, ale také lépe se vzájemně poznat,

společně se modlit, sdílet a prodiskutovat důležité otázky.

■ V úterý 11. dubna uvedla ČT2 nový dokumentární film režisérské dvojice Jana Kristina Studničková a Otakáro Maria Schmidt. Snímek Relikvie – tajemství svatých sleduje úctu k tělesným pozůstatkům světců a k předmětům spojeným s jejich životy. Pořadem provází jezuitský církevní historik Miroslav Herold.

■ O Velikonocích odvysílala ČT2 dvoudílný dokumentární film z roku 2015 Svatý otec František. Snímek francouzského režiséra Huguese Nancyho přibližuje mj. Františkovo působení na Petrově stolci a všímá si ohlasů, které vzbudil v řadách věřících i nevěřících.

■ Průvodcem postní doby v akademické farnosti Nejsvětějšího Salvátora se letos stal drobný reliéf Krista v Getsemanské zahradě, který loni náhodně objevil místní jezuitský kaplan Petr Vacík v improvizované zповědnici pod schodištěm jižní věže. Vzácný reliéf z let 1370–1380 představuje jediný dochovaný zlomek výzdoby dominikánského konventu, předchůdce jezuitského Klementina. Veřejnosti se představil o Popelci umělců (1. března) a během postní doby byl podle návrhu

architekta Norberta Schmidta instalován v presbytárii chrámu. Ve středu 19. dubna se uskutečnilo odborné kolokvium věnované fragmentu i dominikánskému klášteru v širších souvislostech. Nakladatelství Krysstal OP také vydalo obsáhlý katalog s texty Jana Royta či Jana Havrdy.

Děčín

■ V pondělí 10. dubna vystoupil v děčínském zámku pěvecký sbor jezuitského gymnázia v Bruselu společně s pěveckým sborem Gymnázia Děčín a malým sborem žáků jezuitské Křesťanské základní školy Nativity, která se podílela na organizaci slavnostního večera. V naplněném sále zazněly klasické i moderní melodie v několika jazycích. Závěrečné dvě písně zazpívaly všechny sbory společně v češtině. Do Děčína zavítal bruselský sbor o sedmdesáti třech žácích v rámci své týdenní cesty do Německa a České republiky.

Vatikán

■ Ve středu 12. dubna jmenoval papež František třináct poradců nového vatikánského Sekretariátu pro komunikaci, zastřešujícího všechny sdělovací prostředky Svatého stolce. Mezi jmenované patří i dva členové Tovaryšstva Ježíšova – spisovatel, publicista a šéfredaktor časopisu amerických jezuitů *America* James Martin a děkan Fakulty sociálních věd Papežské gregoriánské univerzity v Římě Jacquineau Azétsop, původem z Kamerunu.

■ V neděli 12. února se bývalý generální představený Tovaryšstva Ježíšova Adolfo Nicolás, který se loni na podzim vzdal svého úřadu, rozloučil se svými spolubratry v Římě. Na oběd po mši svaté, kterou v kapli generální kurie slavil Nicolásův nástupce Arturo Sosa, se ke svým spolubratrům připojil i papež František. V pondělí papež za P. Nicoláse také sloužil mši svatou v domě sv. Marty ve Vatikánu. Ve středu 15. února se P. Nicolás vrátil do své domovské provincie na Dálném východě. Dnes působí ve filipínské metropoli Manile, kde spolupracuje s východoasijským pastorálním institutem a žije v mezinárodní rezidenci Arrupe, s jejíž komunitou 17. března oslavil padesát let kněžství.

Vatikán/Indie

■ Na svou první oficiální návštěvu ve funkci generálního představeného Tovaryšstva Ježíšova zavítal P. Arturo Sosa ve dnech 18. až 28. února do Indie. Navštívil mj. jezuitskou teologickou fakultu v Novém Dillí a během setkání se členy provincie Dillí zdůraznil potřebu skutečné, afektivní a efektivní, blízkosti chudým. Zavítal také za svými spolubratry ve středoevropských státech Chhattisgarh a Madhjadpradéš. Ve městě Džabalpur se účastnil setkání Jezuitské konference vyšších představených Jižní Asie, která tvoří téměř 25 % světového Tovaryšstva.

Vatikán/Peru

■ Ve dnech 18. až 29. března pobýval otec generál Arturo Sosa v Peru, kde se zúčastnil zasedání Jezuitské konference vyšších představených Latinské Ameriky. Během pobytu v Limě, Jaénu, Arequipě a v oblasti Maraňónu se seznámil s různými díly Tovaryšstva. Mj. navštívil jezuitskou univerzitu v Limě, kde přítomným připomněl nutnost zakládat intelektuální apoštolát na skutečných životech lidí. Na setkání ke společnému apoštolskému projektu, do kterého jsou zapojeni jezuité a jejich spolupracovníci z celé Latinské Ameriky, diskutoval o prioritách řádu v této oblasti pro příští léta.

Lecce

■ K oslavě velikonočního tridua se ve dnech 12. až 17. dubna v jihoitalském městě Lecce sešlo na třicet členů mezinárodního společenství Živé kameny (*Living Stones*), které se věnuje evangelizaci prostřednictvím uměleckých děl. Mladé lidi z Malty, Libanonu, Portugalska, Itálie, České republiky a dalších zemí hostila komunita Emmanuel, kterou pro lidi trpící různými druhy závislostí založil roku 1980 jezuita Mario Marafioti. Prostory jejího centra zdobí mj. mozaika Kristova sestupu do pekel z dílny Marka I. Rupnika. Velikonočními tajemstvími účastníky doprovázeli jezuité z Itálie a Chile.

Seznam podporovatelů od 24. ledna do 10. dubna 2017

Zdena Navrátilová, Nový Bydžov; Růžena Hylmarová, Hradec Králové; Anna Kubíková, Tvrdoňice; Marie Sodomková, Praha; Marie Havlíčková, Praha; Marie Novotná, Sedlec-Prčice; Jaroslav Eliáš, Praha; Mgr. Gerik Čisář, Černošice; Helena Kacálková, Ludgeřovice; Kamila Svobodová; Josefa Laničková, Brno; Ing. Petr Durna, Brno; Ladislava Vavřínová, Týnec nad Labem; Jaroslav Adamík, Přerov; Jan Toman, Dolní Bojanovice; Zdeněk Dršťka; Marie Plíšková; Ladislav Mráz; Veronika Linhartová; Marie Slaměňíková; Novákoví, Dobrá; František Blaha, Hluk; Petr Slinták ml., Dolní Němčí; Jindřiška Jiráková, Praha; Jarmila Vajďáková, Trnava u Zlína; Libor Vašek; Ing. Jiří Doležal, Ostrava; Klášter sester premonstrátek, Doksany.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. Pavel Ambros	Olomouc	26. 6.	35 let kněžství
P. Petr Přádka	Velehrad	27. 6.	30 let kněžství
P. Pavel Bačo	Praha	6. 4.	15 let kněžství
P. Cyril John	Praha	6. 4.	15 let kněžství
P. Josef Stuchlý	Praha	6. 4.	15 let kněžství
P. Ladislav Árvai	Velehrad	22. 6.	15 let kněžství
P. Milan Glaser	Řím	11. 6.	55 let
F. Ján Klabník	Děčín	17. 4.	35 let

Srdečně blahopřejeme